

Штучний інтелект ставить перед нами не лише питання про вибір інструментів чи запобігання списуванню, але й про можливість заміщення вчителя в процесі навчання та сутність освіти в епоху штучного інтелекту. Надзвичайно важливо, щоб такі технології доповнювали, а не робили роль вчителя менш вартісною. Таким чином, правильне впровадження штучного інтелекту в освіті може стати ключовим фактором у підготовці майбутніх поколінь до життя в цифровому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Перспективи використання штучного інтелекту в шкільній освіті. URL: naurok.com.ua/post/perspektivi-vikoristannya-shtuchnogo-intelektu-v-shkilniy-osviti (дата звернення: 27.03.2024).
2. Штучний Інтелект в освітньому процесі. URL: https://www.futureschool.online/post/artificial_intelligence (дата звернення: 29.03.2024).
3. Балик Н. Р., Шмигер Г. П. Впровадження штучного інтелекту в освіту шляхом використання ChatGPT. Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернетконференції (Кропивницький, 21 квітня 2023 р). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 147–149.
4. Учні краще за вчителів поінформовані про штучний інтелект – освіта.ua. URL: <https://studentway.org.ua> (дата звернення: 31.03.2024).

ПЕДАГОГІЧНІ ВТРАТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНФОРМАТИКИ У 5-6 КЛАСАХ

Халупа Наталя Богданівна

асистент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
babij_nb@fizmat.tnpu.edu.ua

Барна Ольга Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
barna_ov@fizmat.tnpu.edu.ua

Початок повномасштабної війни спричинив серйозні наслідки для системи середньої освіти України. Військові дії значно обмежили доступ до освітніх послуг, загострили існуючі проблеми нерівності в освіті, негативно вплинули на ефективність навчального процесу та успіхи учнів, а також мали вплив на емоційний стан як учнів, так і педагогів. Усі ці чинники об'єктивно зумовили цілу низку педагогічних втрат у навчанні шкільництва, в тому числі і при здобутті очікуваних результатів навчання в інформатиці. В цьому контексті актуальною є ідентифікація проблемних зон в освітньому процесі та розробка стратегії для подолання таких втрат, зокрема шляхом оптимізації методик викладання, підвищення мотивації учнів, забезпечення емоційної підтримки та адаптації освітнього контенту.

Педагогічні втрати розглядають як ситуації, при яких навчальний процес не досягає своєї максимальної ефективності, що негативно впливає на якість освіти та рівень здобуття знань і навичок учнями. У цьому контексті підкреслюються дві основні проблеми [1]:

1. Низька ефективність навчальних технологій – використовувані методи та інструменти навчання не забезпечують оптимального сприйняття, засвоєння та використання знань учнями. Наприклад, застарілі або недостатньо інтерактивні

навчальні матеріали можуть не відповідати сучасним потребам учнів, що призводить до зниження їх мотивації та інтересу до предмету.

2. Недостатній рівень загальної освіченості й компетентності школярів – учні завершують цикл навчання із недостатнім рівнем знань та навичок, необхідних для успішної адаптації та подальшого продовження навчання. Така ситуація може бути результатом низки факторів, включаючи не лише недоліки в методах навчання, але й відсутність індивідуалізованого підходу до кожного учня, недостатню підтримку та стимулювання критичного мислення та самостійності.

Педагогічні втрати, зазвичай виникають через значне скорочення часу прямої взаємодії (спілкування віч-на-віч) між учнями та вчителями в процесі навчання та виховання [1]. Ця проблема є особливо актуальною в сучасних умовах, коли більшість учнів навчаються в дистанційній або в змішаній формі.

Це обмеження безпосереднього спілкування впливає на якість освіти, оскільки важливі елементи педагогічного процесу, такі як індивідуальний підхід, миттєвий зворотній зв'язок та емоційна підтримка, стають менш доступними. В результаті, може спостерігатися зменшення мотивації учнів до навчання, погіршення засвоєння навчального матеріалу та в цілому зниження рівня освітніх досягнень.

Важливо розмежовувати поняття освітніх та педагогічних втрат, оскільки вони є дуже схожими.

До освітніх втрат відносяться прогалини в знаннях та навичках, які учні мали б засвоїти згідно з навчальною програмою, але з тих чи інших причин не змогли. Освітні втрати не залежать безпосередньо від вчителя і можуть бути наслідком різних факторів, включаючи обмежений доступ до якісних освітніх ресурсів, перерви в навчанні, спричинені зовнішніми обставинами [2].

Педагогічні втрати пов'язані безпосередньо з процесом навчання та взаємодією між учителем та учнями. Вони можуть включати втрату мотивації учнів, зниження ефективності викладання через невідповідність обраних методик потребам учнів або недоліки в педагогічному процесі, які перешкоджають повноцінному розвитку та засвоєнню матеріалу. Педагогічні втрати також можуть виникати через недостатнє врахування індивідуальних особливостей учнів або через недоліки в організації освітнього середовища.

5-6 клас при вивченні навчального курсу «Інформатика» відповідає адаптаційному циклу, під час якого учні знайомляться з базовими концепціями та навичками, необхідними для подальшого ефективного застосування цифрових ресурсів. Обсяг втрат у цьому циклі впливатиме на подальші результати навчання у базовому курсі, і якщо обсяг освітніх втрат не є критичними з огляду на циклічність та наступність у побудові навчальних програм, то педагогічні втрати можуть суттєво вплинути на навчальну діяльність учнів в майбутньому.

Для ефективного виявлення та аналізу педагогічних втрат на уроках інформатики, можна використовувати широкий спектр діагностичних інструментів:

- спостереження за поведінкою та взаємодією учнів під час виконання завдань;
- невербальний та вербальний зворотний зв'язок від учнів;

- усне опитування, для з'ясування розуміння учнями теми і виявлення можливих прогалин у знаннях;
- аналіз учнівських робіт, включаючи завдання, виконані на освітніх платформах, та письмові роботи;
- самооцінювання та взаємооцінювання;
- оцінювання особистісного розвитку учнів батьками – зовнішня оцінка змін у поведінці та навичках учнів.

Ці методи допомагають не лише ідентифікувати педагогічні втрати окремих учнів, але й оцінити загальний рівень освітніх досягнень усього класу. На початку кожного семестру корисно проводити діагностичні роботи для всього класу, використовуючи як письмові завдання, так і завдання на онлайн-платформах, щоб скласти план подолання педагогічних втрат у процесі викладання інформатики.

Якщо діагностика показує, що більшість учнів класу має недостатнє розуміння певної теми, варто організувати додаткові уроки для повторення та закріплення цих знань.

У випадку, коли педагогічні втрати спостерігаються лише у невеликій групі учнів, доцільно організувати цільові заняття для цієї групи, не відволікаючи весь клас. Так, можна сформувати кілька груп згідно з їхніми потребами у навчанні: одна група може працювати над усуненням втрат у вмінні користуватися текстовими редакторами, інша – над основами цифрової грамоти, тоді як третя зосередиться на поточній темі. Для учнів, чиї педагогічні втрати є значно більшими порівняно з рештою класу, потрібен індивідуальний підхід. Це може включати надання спеціалізованих матеріалів, додаткових домашніх завдань, або використання освітніх онлайн-платформ.

Отже, педагогічні втрати в процесі навчання інформатики у 5–6 класах можуть включати недостатнє засвоєння матеріалу учнями, зниження їх мотивації та інтересу до предмету, а також прогалини в розвитку навичок, необхідних для ефективної взаємодії з цифровими технологіями. Основними причинами педагогічних втрат є недостатня ефективність використаних навчальних технологій та методик, а також обмеження в прямій взаємодії між учителем і учнями, особливо в умовах дистанційного навчання.

Для подолання педагогічних втрат важливо застосовувати комплексний підхід, який включає використання індивідуалізованих методик навчання, адаптацію навчального процесу до потреб кожного учня, застосування інтерактивних та інноваційних навчальних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Малихін О., Арістова Н., Рогова В. Мінімізація освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану : змішане навчання. *Український педагогічний журнал*, 2022. № 3. С. 68–76.
2. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації ; за загальною редакцією О. М. Топузова ; укл. М. В. Головка. Київ : Педагогічна думка, 2023. 187 с.